

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Dissertatio Theologica, Ad Mentem S. P. Avgvstini, De
Radice Intolerabilivm, scandalosarum, & in praxi
perniciosarum propositionum, à summis Pontificibus
Alexandro VII, & Innocentio XI. damnatarum**

Schweitzer, Johannes

Coloniæ Agrippinæ, 1679

Respondetur ad opposita fundamenta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38917

& conclusiones deductæ ex universalioribus; sed multi homines inepti sunt ad deducendum tales conclusiones, utpote tam rudes & indisciplinati, ut vix à brutis discrepare videantur; ergo hi saltem invincibiliter poterunt ignorare legem naturalem, & excusari, si ejusmodi conclusiones practicas non deducant, dum est operandum, & concludant contra legem.

Respondeo; Nullum hominem usu rationis pollentem esse tam rudem, & hebetem, ut impressam sibi legem naturalem consulere, & monentem audire non possit, & in ea videre, quid sit agendum, aut omittendum in particulari operabili, si oculos non claudat liberè, ut patet ex dictis, & pro confirmatione servire potest, quod dicit S. Augustinus serm. 44. de diversis, cap. 6. *Iustitia præstò est justè viventi: secundùm eius regulam videt, quemadmodum justè vivat, & sicut justè bene vivendo eam vident, ita injusti male vivendo eam non vident: nam & ille justè vivit, cum eam videt, ut secundùm eam actus suos dirigat, quia nisi secundùm justitiæ regulam direxerit actus suos, in errorem iniquitatis impingitur.* Et lib. 2. de lib. arb. cap. 16. *Va qui se avertunt à lumine tuo & obscuritati suæ dulciter inhaerent! Tanquam enim dorsum ad te ponentes in carnali opere, velut in umbra sua desiguntur.*

Insta-

Instabis: Ipse Augustinus, qui fuit lux Docto-
rum, in materia juris naturalis multa invincibiliter
ignoravit: ergo alii, qui illi quoad ingenium &
doctrinam comparari non possunt, legem natura-
lem invincibiliter possunt ignorare. Consequentia
patet. Antecedens posset ex variis locis doctrinæ
ejus probari. Sufficit lib. 1. serm. d. in monte ubi c. 16.
putat, uxorem dimissam à viro, vivente adhuc il-
lo, absque adulterii malitia posse ducere alterum.
Respondeo, negando antecedens, & ad probatio-
nem dico: etsi S. Pater loco citato dubium propo-
suerit, satis tamen ex verbis subjectis constare, quid
senserit, ait enim: *Quamvis multo minus inveniri pos-
sit, quomodo, cum vir & mulier pari consensu sibi misce-
antur, unus eorum mæchus sit, & non alter. Huc acce-
dit, quia si mæchatur ille ducendo eam - - ipsa illum fa-
cit mæchari, quod nihilominus Dominus vetat.*

Objicies secundo: S. Thomas, qui est fidelis
S. Augustini discipulus, docet posse dari ignoran-
tiam invincibilem Juris naturalis; ergo non est
presumendum, quod S. Augustinus docuerit oppo-
situm. Antecedens probatur; quia S. Doctor do-
cet 1. 2. qu. 94. a. 6. *Legem naturalem, quantum ad
principia communia, nullo modo posse à cordibus homi-
num deleri, deleri tamen in particulari operabili, secun-
dum quod ratio impeditur applicare commune princi-
pium ad particulare operabile &c.* Item: *Quantum ad
alia præcepta secundaria posse deleri de cordibus homi-
num &c.*

Respondeo primo, mentem S. Augustini satis pa-
tere ex dictis.

Respondeo secundò, negando antecedens: ad
cujus probationem dico; S. Thomam tantum vel-
le, quod deleatur lex naturalis de cordibus homi-
num per ignorantiam vincibilem, hoc enim col-
ligitur ex textu ibidem; quia dicit; quod ratio im-
pediatur applicare, propter concupiscentiam, vel ali-
quam aliam passionem, propter malas persuasiones, pra-
vas consuetudines, & habitus corruptos.

Objicies tertio: Cui malitia, quæ est formale
peccati, non est voluntaria, non est etiam volunta-
rium peccatum; sed illi, qui ex ignorantia legis
naturalis operatur, malitia non est voluntaria; er-
go nec peccatum est illi voluntarium. Major est
doctrina S. Augustini, secundum quem usque adeo
peccatum voluntarium est, ut nullo modo sit peccatum, si
non sit voluntarium, lib. de ver. Relig. c. 14. Minor
etiam probatur; quia voluntarium est, quod pro-
cedit à principio intrinseco, cum cognitione finis,
sed taliter operans non cognoscit malitiam; ergo
illi malitia non est voluntaria.

Respondeo negando minorem; sicut enim il-
li, qui sciens & volens actum liberè committit,
malitia, quam non cognoscit, est voluntaria per
accidens, ita & peccatum. Qui nesciens, inquit S. Pa-
ter Augustinus lib. 1. retract. c. 15. peccavit, non in-
congruenter volens peccasse dici potest, quamvis & ipse,
quod nesciens fecit, volens tamen fecit, ita nec ipsius
esse potuit sine voluntate peccatum. Quæ voluntas uti-
que, sicut definita est, animi motus fuit, nullo cogente
ad aliquid vel non amittendum vel adipiscendum. Quod
enim

enim

enim nisi voluisset, non fecisset, non coactus est facere. Quia voluit, ergo fecit, etiamsi non quia voluit peccavit, nesciens peccatum esse, quod fecit: ita nec tale peccatum sine voluntate esse potuit, sed **VOLUNTATE FACTI, NON VOLUNTATE PECCATI**, quod tamen factum peccatum fuit, hoc enim factum est, quod fieri non debuit. Adde; si ad peccandum requireretur semper aliqua advertentia malitiæ, omnes ex-cæcatos, & desiderijs carnis traditos, & ipsos Judæos, qui Christum crucifixerunt, fore excusabiles, quia si eum cognovissent, non crucifixissent, ut testatur Apostolus I. ad Cor. 2. Immo sequeretur, nullum dari peccatum ignorantia contra sacram Scripturam, & S. Augustinum, aliosque SS. Patres & Theologos, cum ignorantia excludat malitiæ cognitionem. Adde secundo; quod secundum S. Augustinum non solum culpabilis sit ille, qui se non reflectit supra malitiam, sed etiam, qui credit se bene operari, ut patet ex supra dictis, & ex illo Epist. 154. Si quis bonum putaverit, quod malum est, hoc putando utique peccat, & ea sunt omnia peccata ignorantia, quando bene quisque fieri putat, quod malè fit. Sed hoc notandum, in nullo esse tam profundam Juris naturalis ignorantiam, & cæcitatem, ut nulla super sit scintilla boni honesti interdum monens, & pungens conscientiam. Sufficit ergo ad peccandum, quod actus cognoscatur, & sit voluntarius formaliter. Unde magna est differentia inter actus, qui sunt tantum mali, quia lege positiva sunt prohibiti, & qui sunt prohibiti, quia ex naturâ sua mali, qui

qui enim horum aliquem exercet liberè, in actu exercito vult malitiam specificam actui intrinsicam & essentialem, licet eam in actu signato non advertat, eo quod liberè inhæreat bonis delectabilibus, sicque ponat impedimentum.

Instabis: Qui nullam habet cognitionem de malitia operis, & obligatione præcepti, actu nullam habet gratiam; ergo est excusabilis.

Respondeo, dissimulato antecedente, negando consequentiam. Quia si non habeat, suo vitio non habet, habuit enim non tantum in principio usus rationis, sed etiam sæpius in vitâ, si diu vixerit, habetque paratam & oblatam, & dum operandum est, acciperet actu, si per voluntarium creaturarum amorem non poneret impedimentum. Sed de his latius egi in Dissertatione de sufficientiâ & necessitate Pœnitentiæ &c.

Objicies quartò: Qui ex ignorantia & concupiscentia peccat contra legem naturalem, invitus errat, & non potest abstinere à malo opere; ergo illi malitia nec per se, nec per accidens est voluntaria; ergo laborat ignorantia invincibili Juris naturalis. Antecedens probatur ex S. Augustino, qui lib. 3. de lib. arb. c. 18. ait: *Nam sunt revera omni peccanti anima ista pœnalitè ignorantia & difficultas. Ex ignorantia dehonestat error, ex difficultate cruciatus affligit. Sed approbare falsa pro veris, ut erret invitus, & resistente atque torquente dolore carnalis vinculi non posse à libidinosi operibus temperare, non est natura instituti hominis, sed pœna damnati.*

Respon-

Respondeo distinguendo antecedens : qui ex ignorantia & concupiscentia peccat, invitus errat, & non potest abstinere, si consideretur secundum voluntatem, qua naturaliter omnis homo desiderat cognoscere verum, & verum bonum amat, concedo; si spectetur secundum voluntatem, sive amorem, quo liberè vult inhaerere bono delectabili, ex quo nascitur error seu ignorantia excludens scientiam, non tantum, quâ scitur actum hic & nunc exercendum esse prohibitum, sed etiam interdum, quâ scitur simpliciter esse malum (quod propriè est peccatum ignorantia, prout hoc distinguitur à peccato ex infirmitate seu passione, quæ excludit tantum scientiam, quâ scitur, hic & nunc, hunc actum esse malum, & statim transit; & à peccato ex certâ malitiâ seu habitu, ex cujus inclinatione diuturnâ judicatur quoque, hic & nunc per se bonum, quod per se malum est) si inquam sic consideretur voluntas, nego antecedens, & consequentiam. Si enim taliter operans non esset negligens in supprimendis & repellendis inordinatis affectibus & concupiscentiæ motibus, verum bonum posset cognoscere & amare, dictante ratione naturali, illud esse falsum & fugiendum, quod judicat esse verum, & per se appetendum.

Objicies quintò: si non detur ignorantia invincibilis Juris naturalis, sequitur illos, qui in juventute se frequenter polluerunt, ignorantes pollutionem esse peccatum, postea melius edoctos teneri repetere confessiones, tempore ignorantia factas, sed

sed hoc videtur nimis durum; ergo datur interdum ignorantia Juris naturalis in hominibus usurationis pollutibus. Ad hoc argumentum dupliciter respondetur à Doctoribus ignorantiam invincibilem Juris naturalis negantibus. Aliqui enim negant minorem, concessâ sequelâ majoris, eo quod omittens in confessione culpabiliter peccatum mortale teneatur repetere confessionem. Dicunt ergo talibus instituendam esse confessionem generalem ab eo tempore, quo inceperunt se pollueri. Alii negant sequelam majoris, id est nempe qui admittunt posse dari sacramentum Pœnitentiæ validum & informe: putant enim, non obstante ignorantia vincibili, illos, qui sine omni advertentia malitiæ & scrupulo se polluerunt, non fuisse pro eo tempore obligatos ad confitendum istos actus, eò quod nullam habuerint peccatorum istorum conscientiam, sed laboraverint interdum ignorantia valde difficulter superabili, & secundum Concilium Tridentinum homo tantum teneatur confiteri ea peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habet. Unde asserunt sufficere, si confiteantur peccata, quæ tunc ignorarunt, & modo cognoscunt, absque repetitione factarum confessionum.

Instabis: Quia juvenes ista peccata in confessione non aperuerunt, est signum, eos invincibiliter ignorasse, esse peccata. Respondeo negando assumptum. Si enim tales interrogarentur, an presentibus suis parentibus, aut aliis honestis hominibus

bus voluissent tales actus exercere, aut iis revelare quod exercuerint, sine dubio negarent: ex quo satis apparet, quod non ignoraverint invincibiliter esse peccata.

Objicies sextò: datur ignorantia invincibilis legis civiæ positivæ & Evangelicæ; ergo potest etiam dari ignorantia invincibilis legis naturalis. Probaturs consequentia, quia non minus lex positiva divina, quam naturalis fuit ab æterno in Deo, cum Deus non incipiat aliquid velle in tempore. Antecedens probatur ex Augustino, qui tract. 89. in Joan. de Judæis dicit: *Nunquid sine peccato erant Judæi, antequam Christus ad eos in carne venisset? quis hoc vel stultissimus dixerit? sed magnum quoddam peccatum, non omne peccatum, quasi sub generali nomine voluit intelligi. Hoc est enim peccatum quo tenentur cuncta peccata, quod unusquisque si non habeat, dimittantur ei cuncta peccata. Hoc est autem, quia non crediderunt in Christum, qui propterea venit, ut credatur in eum. Hoc peccatum, si non venisset, non utique haberent, sed quod adjunxit, atque ait: nunc autem excusationem non habent de peccato suo, potest movere querentes, utrum hi, ad quos non venit Christus, nec locutus est eis, habeant excusationem de peccato suo. Si enim non habent, cur dictum est propterea ipsos non habere, quia venit & locutus est eis? pro meo captu, Domino ordinante, respondeo, habere illos excusationem non de omni peccato suo, sed de hoc peccato, quo in Christum non crediderunt, ad quos non venit, & quibus non est locutus.*

Respon-

Respondeo distinguendo antecedens: datur ignorantia invincibilis legis divinæ positivæ, & Evangelicæ sufficienter promulgatæ nego; datur ignorantia invincibilis legis divinæ positivæ & Evangelicæ non sufficienter promulgatæ, concedo antecedens; & nego consequentiam. S. Augustinus autem loco pro probatione antecedentis adducto intelligendus est de lege Evangelica non sufficienter proposita, & hinc ignorata invincibiliter ab hominibus in statu legis naturæ, & scriptæ, à Moyse promulgatæ, ut constat satis clarè ex textu. Unde magna est differentia inter ignorantiam juris divini positivi non sufficienter promulgati, & ignorantiam juris naturalis. Hoc enim jus, ut supra probatum est, impressum est cordibus hominum à Formatore Deo, secundum Augustinum; ac proinde in se ipsis videre possunt, quid sit agendum, nisi voluntaria cœcitate oculos claudant, lex autem Evangelica taliter non est impressa, nequè cum principiis naturalibus talem habet connexionem, qualem habet lex naturalis, juxta supra dicta: & hinc infideles in se videre non possunt, quòd teneantur acquirere cognitionem mysteriorum fidei supernaturalium, nequè ut ignorantia sit culpabilis, sufficit, quod in ignorante detur potentia acquirendi scientiam valde remota & obediens tantum. Quibus autem lex Evangelica sufficienter fuit promulgata, non possunt laborare ignorantia invincibili. Si enim ignorent, vel per superbiam contemnunt, vel nolunt diligentiam adhibere, & quærere, quod igno-

igno-

ignorant ; sed applicant se ad alia , ponuntquè circumfusæ Evangelii luci & Dei gratiæ obicem , sicquè ignorantia est voluntaria. Hinc S. Augustinus tract. cit. de similibus ait : *Sed non in eo sunt numero hi (id est in numero habentium excusationem) ad quos in discipulis venit, & quibus per discipulos est locutus, quod & nunc facit : nam per Ecclesiam suam venit ad gentes, & per Ecclesiam suam loquitur gentibus. Ad hoc enim pertinet, quod ait : qui vos recipit, me recipit, & qui vos spernit, me spernit.*

Objicies septimò: Potest aliquis accedens ad non suam excusari ab omni peccato ob ignorantiam : ergo potest dari ignorantia invincibilis legis naturalis. Probatur consequentia : quia hujusmodi accessus prohibitus est lege naturali. Antecedens etiam probatur : quia accessus Jacob ad Liam non suam sic excusatur. Distinguo antecedens : potest aliquis accedens ad non suam excusari à peccato , ob ignorantiam legis naturalis, qua talis accessus prohibetur, nego : ob ignorantiam facti, concedo antecedens, & nego consequentiam. Jacob enim non ignoravit jure naturali prohibitum esse accessum ad non suam ; sed ignoravit invincibiliter, illam ad quam accessit, non esse suam. Factorum scientia dependet à sensu & experientia, qua homo sine peccato carere potest, non autem legis naturalis, quam cordi ejus impressit formator Deus. Sic etiam factum Abimelech, qui ab-

D

stu-

Stulerat uxorem Abrahamæ, excusatum fuit. De quo loquitur S. Augustinus lib. 3. contra Julian. c. 19. dixerat Julianus, perfectam ignorantiam, justitiam nominari; quia dixit Deus ad Abimelech, qui cum Sara erat concubitus, ignorans quod uxor esset aliena: & ego sciebam, quia in corde mundo fecisti hoc. Respondet S. Augustinus: Domini verba vigilant, sed tu dormis, neque enim ait regi: sciebam quia cor habes justum - sed sciebam, inquit Deus, quia in corde mundo fecisti hoc. Non omnia, vel quaecunque alia, sed hoc, in quo adulterii scientiam non habebat. Huc etiam pertinet, quod S. P. dicit lib. 2. contra Crescen. c. 26. Si tunica ex latrocínio nesciens vestiretur, ex eo fit iniquitatis vestis, ex quo cognoverit, & ipse iniquus, nisi abjecerit, & qui nesciens uxorem duxerit alienam, ex illo fit adulter, ex quo cognoverit, nisi discesserit. Et Epist. 48. Quis locus innocentie reservatur, si crimen est proprium, nescire alienum? nam & facta nocentium, que innocentibus demonstrari, vel ab innocentibus credi non possunt, non inquinant quemquam.

Quæres, An ignorantia vincibilis legis sit peccatum speciale? Respondeo interdum esse speciale, interdum non. Speciale est, quando homo tenetur habere scientiam ex motivo specialis præcepti, quia tunc ignorantia est specialiter prohibita, & consequenter peccatum speciale. Talis est ignorantia illorum articulorum fidei, quorum fides necessaria est

ad

ad salutem, & eorum, quæ quilibet tenetur scire, ad rite fungendum officio suo. Unde si ex ejusmodi ignorantia aliud sequatur peccatum, erunt peccata duo specie distincta. V. g. si aliquis incidat in errorem contra fidem, vel malè absolvat pœnitentem.

Quando verò homo tantum obligatur ad habendam scientiam non ratione sui, sed ob exercendum, aut fugiendum opus, peccatum ignorantia non participat malitiam distinctam à malitia operis, cujus causa est, & à malitia operis, quod scienter contra idem præceptum committitur; talis est ignorantia illius, qui ignorat esse diem jejunii, & comedit carnes, & qui projiciens lapidem per fenestram occidit transeuntem hominem. Licet enim non sit obligatus speciali præcepto ad habendam scientiam de homine transeunte, obligatur tamen non occidere, & ideo impedire causam occisionis; hinc si vincibiliter ignoret, & ex hac ignorantia sequatur homicidium, est ignorantia mala, malitia homicidii, licet aliam specialem malitiam ex speciali alterius virtutis seu præcepti motivo non contrahat.

Dices: privatio scientia; in qua consistit ignorantia, non est intrinsecè mala; ergo non est peccatum. Respondeo negando consequentiam: quia non requiritur ad hoc, ut actio vel omissio aliqua actionis dicatur peccatum, ut sit semper intrinsecè mala, ut patet in actionibus exterioribus lege positiva tantum prohibitis, quæ denominantur malæ & peccata

cata à voluntate mala, sic etiam privatio scientiæ in esse debita est mala denominative, quatenus procedit libere à voluntate non volente vel negligente acquirere scientiam.

Dices secundò: Ignorantia non tollitur per poenitentiam; ergo non est peccatum. Distinguo antecedens, non tollitur quoad materiale peccati concedo, non tollitur quoad formale, nego antecedens, & consequentiam.

PARAGRAPHUS TERTIUS.

An secundùm Augustinum in concursu, & conflictu opinionum, licitum sit eligere & sequi minus probabilem faventem libertati, & commodo, relictâ probabiliore & tutiore, sive favente legi naturali aut positiva divina sufficienter proposita?

NOtandum est primò, Probabilitatem hîc sumi pro verisimilitudine, seu imperfectâ imagine veritatis, & quamvis Veritas sit simplex & indivisibilis, probabilitatem tamen posse remitti & intendi, prout minus vel magis, pro majori vel minori intellectus humani perspicacitate vel hebetudine, veritas aut falsitas perspicitur: ac proinde duas propositiones contradictorias posse esse simul probabi-

babi-